

בשעת פטירתן הפרדם ממנו, אמר להם רבי אליעזר את הפסוק בנחמיה [ח י']: "לכו אכלו משמנים, ושתו ממתקים, ושלחו מנות לאיך נכון לו, כי קדוש היום לאדנינו. ואל תעצבו, כי חדות ה' היא מעזכם".

אמר מר בכרייתא: שמניחין חיי עולם ועופקין בחיי שעה.

והוינן בה: והא שמחת יום טוב — מצוה היא, ואיננה עיסוק ב"חיי שעה"?!?

ומשינינן: רבי אליעזר הולך לטעמיה, דאמר: שמחת יום טוב אינה מצוה של חובה, אלא מצוה של רשות.

דתניא, רבי אליעזר אומר: אין לו לאדם ביום טוב, אלא לקיים מצות שמחת יום טוב במשך כל היום, באחת משתי הצורות:

או שיהיה כל היום אוכל ושותה, ושמח באכילתו ובשתייתו.

או שיהיה יושב ושונה כל היום, ושמח בדברי תלמוד תורה.

רבי יהושע אומר: חלקהו ליום טוב: הציו לה', לבית הכנסת ולבית המדרש, וחציו לכם לאכילה ושתיה.

אמר רבי יוחנן: ושניהם — מקרא אחד דרשו.

כתוב אחד אומר [דברים טז] "עצרת — לה' אלהיך".

וכתוב אחד אומר [במדבר כט] "עצרת ותחה — לכם".

הא כיצד?

רבי אליעזר סבר: הבחירה של צורת השמחה היא בידי האדם, ויכול לעשות: או כולו לה', או כולו לכם.

ורבי יהושע סבר: מצות השמחה היא: חלקהו ליום טוב לשני חלקים, ושמח בו בשתי הצורות של שמחה — חציו לה', וחציו לכם.

ומבאר הגמרא את הפסוק בספר נחמיה המובא בכרייתא:

מאי "שלחו מנות לאיך נכון לו"?

אמר רב חסדא: למי שלא הניח עירובי תבשילין, ואינו יכול להכין לשבת שאחר יום טוב.

איכא דאמרי: למי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין היות והיה טרוד, כגון שאבדה לו אבידה וחזור אחריה למוצאה.

אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין, ולא הניח — פושע הוא, ואיך לעזור לו.

ומאי כי "חדות ה' — היא מעזכם"?

אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ברבי שמעון: אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: בני! לוו עלי לצורך שמחת יום טוב, וקדשו קדושת היום, והאמינו כי, ואני פורע.

והיינו, כי השמחה שאתם שמחים בשביל ה' היא מעוזכם, שמכח זאת יעזור לכם ה' לפרוע את חובכם.

ואמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ברבי שמעון: הרוצה שיתקיימו נכסיו — יטע בהן אדר שהוא אילן חשוב, ומתוך חשיבותו